

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Marie Turkové, JUDr. Petra Průchy, JUDr. Jaroslava Vlašína a JUDr. Lenky Matyášové v právní věci žalobkyně: **G. G.**, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 6. 2008, č. j. 61 Az 29/2007 – 19,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 6. 2008, č. j. 61 Az 29/2007 – 19, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 15. 3. 2007, č. j. OAM-1-224/VL-20-18-2007, žalovaný zamítl podle § 16 odst. 1 písm. g) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“), žádost žalobkyně o udělení mezinárodní ochrany.

Toto rozhodnutí napadla žalobkyně žalobou, v níž vytkla žalovanému nesprávnou aplikaci § 16 zákona o azylu. Má za to, že žalovaný opomněl zahrnout do svého rozhodnutí výrok o humanitárním azylu i o překážkách vycestování. Dále uvedla, že v zemi původu trpěla hmotnou nouzí a neměla vyhlídky na zlepšení. Žádost o udělení mezinárodní ochrany považuje za jediný dostupný prostředek legalizace pobytu v České republice a v případě návratu se obává ještě větší hmotné nouze. Domáhala se, aby soud napadené rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Současně požádala o ustanovení „bezplatného právního zástupce“.

Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 20. 6. 2008, č. j. 61 Az 29/2007 – 19, žalobu proti napadenému rozhodnutí žalovaného zamítl. Současně zamítl návrh na ustanovení zástupce žalobkyni a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. V odůvodnění svého rozsudku soud konstatoval, že žalobkyně žádný azylově relevantní důvod podřaditelný § 12 a § 14a zákona o azylu v průběhu správního řízení neprokázala ani netvrdila. V případě žalobkyně ani nebyly splněny podmínky pro aplikaci § 14 zákona o azylu. Žalobkyni soud zástupce neustanovil, protože shledal, že není splněna podmínka potřeby ochrany práv žalobkyně, když žalovaný její žádost o udělení mezinárodní ochrany zamítl jako zjevně nedůvodnou a když žalobkyně ani netrvala na nařízení jednání ve své věci.

Proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě žalobkyně (dále též „stěžovatelka“) podala kasační stížnost, přičemž konstatuje, že ji podává podle § 103 odst. 1 písm. b) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“). Stěžovatelka namítá, že krajský soud přehlédl porušení § 12 a § 14 zákona o azylu žalovaným správním orgánem. Stěžovatelka má obavy, že v případě návratu do Mongolska jí hrozí pronásledování a šikana ze strany státních orgánů. Žalovaný nepostupoval v souladu s § 3 správního řádu a neopatrnil si dostatek podkladů pro své rozhodnutí. Dále stěžovatelka poukazuje na Příručku k postupům a kritériím pro určování právního postavení uprchlíků, vydanou v roce 1992 Úřadem vysokého komisaře OSN pro uprchlíky. Podle té je často nutné uznat žadatelovu věc i v případě pochybností. Rozhodnutí žalovaného je nepřezkoumatelné, neboť z jeho odůvodnění není patrné, jakými úvahami byl žalovaný veden při rozhodování o neudělení humanitárního azylu. Současně stěžovatelka navrhuje přiznání odkladného účinku kasační stížnosti. Domáhá se zrušení napadeného rozsudku a vrácení věci Krajskému soudu v Ostravě k dalšímu řízení.

Ve vyjádření ke kasační stížnosti žalovaný popírá oprávněnost podané kasační stížnosti, neboť se domnívá, že jak jeho rozhodnutí ve věci azylu, tak i rozsudek soudu, byly vydány v souladu s právními předpisy. Konstatuje, že za situace, kdy žádost u udělení mezinárodní ochrany zamítl jako zjevně nedůvodnou, nemusel se zabývat existencí podmínek pro udělení humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu.

Nejvyšší správní soud předně zkoumal, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 2 a 3 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Podle § 109 odst. 3 s. ř. s. je Nejvyšší správní soud vázán důvody kasační stížnosti; to neplatí, bylo-li řízení před soudem zmatečné (§ 103 odst. 1 písm. c)) nebo bylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé, anebo je-li napadené rozhodnutí nepřezkoumatelné (§ 103 odst. 1 písm. d)), jakož i v případech, kdy je rozhodnutí správního orgánu nicotné.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že řízení před Krajským soudem v Ostravě bylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Ze správního spisu i spisu Krajského soudu v Ostravě zjistil Nejvyšší správní soud, že rozhodnutí žalovaného bylo stěžovatelce doručeno dne 21. 3. 2007,

příčemž podle tehdy i nyní platné právní úpravy bylo možno proti rozhodnutí žalovaného ve věci mezinárodní ochrany, jímž se žádost zamítá jako zjevně nedůvodná, žalobu podat ve lhůtě 7 dnů ode dne doručení rozhodnutí [§ 32 odst. 2 písm. a) zákona o azylu]. V žalobě ze dne 26. 3. 2007 (krajskému soudu téhož dne odeslána a podána dne 27. 3. 2007) stěžovatelka konstatuje: „*Žádám tímto krajský soud, aby mi ustanovil pro nadcházející soudní řízení bezplatného právního zástupce...*“. O této žádosti však Krajský soud v Ostravě nerozhodl dříve než 30. 6. 2008 v napadeném rozsudku vedle věci samé, a své rozhodnutí odůvodnil, jak shora uvedeno.

Podle čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod má každý právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to od počátku řízení. Svým postupem Krajský soud v Ostravě toto právo stěžovatelce odepřel. Nikoli však tím, že rozhodl o tom, že se jí zástupce pro řízení o žalobě neustanovuje, ale tím, že tak rozhodl až v rozsudku spolu s věcí samou. Tím stěžovatelce znemožnil v případě negativního rozhodnutí o ustanovení zástupce podat proti tomuto rozhodnutí opravný prostředek, popř. zvolit si zástupce pro řízení o žalobě cestou plné moci a znemožnil jí případně doplňovat žalobu či činit jiné návrhy prostřednictvím osoby schopné kvalifikovaně hájit její zájmy. Právo na právní pomoc totiž neimplikuje toliko právo na – při splnění zákonem stanovených podmínek – ustanovení bezplatného zástupce, ale také povinnost soudu umožnit i zastoupení na základě plné moci. Dále Nejvyšší správní soud připomíná ustanovení § 35 odst. 8 s. ř. s., podle něhož požádá-li návrhovatel o ustanovení zástupce, po dobu od podání takové žádosti do právní moci rozhodnutí o ní neběží lhůta stanovená pro podání návrhu na zahájení řízení. Krajský soud tedy rozhodl o žalobě v okamžiku, kdy ještě – jak plyne z výše popsanych zjištění ze soudního i správního spisu – neuplynula lhůta pro podání žaloby, tedy ani pro její případné rozšíření (srov. § 71 odst. 2 věta třetí s. ř. s.). Svým postupem tak krajský soud porušil i stěžovatelčino právo na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (vyhlášena pod č. 209/1992 Sb.), použitelné podle čl. 10 Ústavy České republiky, když jí znemožnil domáhat se stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a upřel jí právo na to, aby její záležitost byla spravedlivě projednána nezávislým a nestranným soudem.

K tomu zdejší soud upozorňuje, že se Krajský soud v Ostravě při svém postupu neřídil judikaturou Nejvyššího správního soudu, který již v rozsudku ze dne 15. 2. 2007, č. j. 4 Azs 454/2005 – 73, (k dispozici na www.nssoud.cz), vyslovil právní názor, o nějž se opírá i tento rozsudek, přičemž uvedený právní názor byl vtělen do tzv. právní věty, která je od 5. 3. 2007 součástí elektronické databáze, do níž mají přístup i krajské soudy, resp. jejich soudci rozhodující ve správním soudnictví. Tato právní věta zní: „*Požádala-li stěžovatelka v žalobě o ustanovení zástupce a krajský soud o žádosti rozhodl až v rozsudku vedle rozhodnutí o věci samé tak, že se stěžovatelce zástupce pro řízení o žalobě neustanovuje, Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu z úřední povinnosti zruší, protože řízení bylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé (§ 109 odst. 3 část věty za středníkem s. ř. s.).*“

Nejvyšší správní soud proto rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě podle § 110 odst. 1 s. ř. s., za použití § 109 odst. 3 s. ř. s. zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. V něm krajský soud rozhodne vázán následujícím právním názorem (§ 110 odst. 3 s.

ř. s.). Bude předně třeba, aby Krajský soud v Ostravě samostatně rozhodl o ustanovení zástupce stěžovatele. Dále bude nezbytné umožnit ať již ustanovenému či zplnomocněnému zástupci stěžovatelky, popřípadě stěžovatele samotné (aniž by ji ovšem bylo nutné k tomu vyzývat) v přiměřené lhůtě žalobu doplnit. Teprve poté bude možno o podané žalobě rozhodnout meritorně.

Nad rámec nosných důvodů tohoto rozsudku Nejvyšší správní soud konstatuje, že za naprosto nepřijatelné pokládá odůvodnění výroku rozsudku Krajského soudu v Ostravě o neustanovení zástupce stěžovatele v tom směru, že *„ustanovení zástupce z řad advokátů žalobkyni v tomto řízení nevyžaduje ochrana jejích práv za situace, kdy žalovaný zamítl její žádost jak zjevně nedůvodnou...“*. Jestliže je výrok rozhodnutí správního orgánu o zamítnutí žádosti o udělení mezinárodní ochrany jako zjevně nedůvodné napaden žalobou, je tato otázka předmětem řízení, předmětem vlastního meritorního posouzení. Nelze proto takovým argumentem odůvodňovat zamítnutí žádosti o ustanovení zástupce. Při chronologicky korektním postupu krajského soudu totiž procesní rozhodnutí ve věci ustanovení zástupce předchází následnému rozhodnutí ve věci, tj. rozhodnutí o důvodnosti či nedůvodnosti žaloby. Ve svém důsledku by pak taková argumentace znamenala předjímání meritorního rozhodnutí, a to i za situace, kdy (tak jako např. v souzené věci) ještě ani neuplynula lhůta k rozšíření žaloby. Pro úplnost zdejší soud dodává, že ke kritériím, na základě nichž lze posuzovat potřebnost ochrany práv navrhovatele, se také již několikrát vyslovoval. Připomenout lze rozsudek ze dne 27. 5. 2004, č. j. 4 As 21/2004 – 64, (k dispozici na www.nssoud.cz), podle něhož *„především formální a obsahová úroveň žaloby ... je kritériem pro úvahu soudu o potřebě ochrany zájmů žalobkyně při rozhodování o jejím návrhu na ustanovení advokáta“*, nebo rozsudek ze dne 30. 9. 2003, č. j. 1 Azs 5/2003 – 47, (k dispozici na www.nssoud.cz, publikován pod č. 108/2004 Sb. NSS), kde bylo řečeno, že *„je-li žalobcem cizinec, přihlédne soud také k jeho znalosti českého jazyka a orientaci v právním řádu České republiky“*.

Námitkami uplatněnými v kasační stížnosti se Nejvyšší správní soud nezabýval, neboť dospěl-li k závěru, že řízení před krajským soudem bylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé (§ 109 odst. 3 část věty za středníkem s. ř. s.), není možné usuzovat na důvodnost či nedůvodnost námitek ve vztahu k takovému rozhodnutí, jestliže výsledkem bezvadného procesu by mohlo být rozhodnutí jiné.

Stěžovatelka rovněž požádala o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti. Nejvyšší správní soud se tímto návrhem nezabýval, neboť odkladný účinek nastává podáním kasační stížnosti proti rozhodnutí krajského soudu o žalobě proti rozhodnutí ministerstva ve věci mezinárodní ochrany přímo ze zákona – § 32 odst. 5 zákona o azylu.

V novém rozhodnutí krajský soud rozhodne rovněž o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 31. října 2008

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu